

Karbona Adil Geçiş Hakkında NESC Notu

Bütçe alışma Grubu¹Yönetici

Özeti

İrlanda iklim yönetişiminde hem adil geçiş taahhüdü hem de politikaya bazı erken yerleştirmeler vardır, ancak bunu karbon bütçesi sürecine uygulamak için tek bir yaklaşım yoktur. Adil geçişin politika ve yönetişim için pratikte ne anlama geldiğı, soyut bir kavramı daha somut hale getirmek için son NESC çalışmasının ana odak noktası . Çalışma Grubunu bilgilendirmek amacıyla, NESC'nin adil geçiş konusunda daha önce yaptığı çalışmalardan (en son tarım ve arazi kullanımı üzerine) yararlanılarak iki sunum ve bir taslak not hazırlanmıştır. Adil geçiş hususlarının karbon bütçesi anlatısına ve nihai karbon bütçesinin potansiyel etkilerine ilişkin analizin bir parçası olarak yansıtılması önemli olacaktır.

NESC, adil geçiş kavramı ve kullanımında bazı uyarılara işaret etmekle birlikte, fosil yakıtlardan uzaklaşmada eşitlik ve adaleti dikkate alan sosyal ve ekonomik bir merceğın parçası olarak potansiyel değeri de işaret etmektedir. İrlanda iklim politikası için ısmarlama bir yaklaşıma ihtiyaç duyulduğunu savunan rapor, uluslararası uygulamalara yönelik araştırmalardan her şeye uyan tek bir yaklaşım bulunmadığını ortaya koymaktadır. AB ve ulusal politika yapıcılar, adil geçişe yönelik bu geniş, bütüncül yaklaşımın uygulamada nasıl görünebileceğı konusunda hala kafa yormaktadır.

İrlanda, İklim Eylem Planının bir parçası olarak adil geçiş çerçevesine sahiptir ve bir Adil Geçiş Komisyonu kurmaktadır (İrlanda Hükümeti, 2024a; İ Hükümeti, 2024b). Karbon bütçesi süreci ve İklim Değışikliğı Danışma Konseyi'nin çalışmaları, adil geçiş çerçevesini nasıl içerdii de dahil olmak üzere İrlanda'daki iklim yönetişim sisteminin önemli bir parçasıdır.

Bu Not, adil geçişi uygulamak için bir şablon ve bunu değeriendirmek veya izlemek için standart göstergeler olmadığını gözlemlemektedir. Hükümetin adil geçiş çerçevesindeki dört ilkeyi yansıtan ilke temelli değeriendirmelerin potansiyel değeriini özetlemektedir. Dikkate alınabilecek önerilen alanlar arasında karbon bütçesi etrafındaki **ıktıların/sonuçların** - yazılı raporların - nasıl erevelendirildiğı yer almaktadır,

¹Burapor NESC Sekreteryasından Dr. Jeanne Moore ve Niamh Garvey tarafından hazırlanmıştır ve Konseyin görüşlerini temsil etmemektedir.

Bütçenin adil bir geçiş açısından nasıl tartışıldığına dair iletişim kurmak ve bağlam sağlamak. Buna ek olarak, İrlanda'nın tepkisini belirlemek ve planlamak için entegre, yapılandırılmış ve kanıta dayalı bir yaklaşımı destekleyen veri ve analizlerin, adil ve eşit sonuçlar etrafında düşünmeyi destekleyen kanıt türlerini ne ölçüde içerdığı ve adil geçiş ilkelerinin karbon bütçesi çalışması **sürecinde** - modelleme, senaryo analizi ve müzakereler - nasıl dikkate alınabileceğı üzerine düşünmek. Not, karbon bütçesi sürecini ve çıktılarını bilgilendirmek için bazı sorular belirleyerek sona ermektedir.

Zaman içerisinde, adil geçiş kavramının karbon bütçesi sürecine daha fazla dahil edilmesine yardımcı olabilecek fazla ölçüt geliştirilebilir. Ayrıca, adil geçişin ne olduğu ve nasıl değerlendirilebileceğı konusunda farklı bakış açılarına ve görüşlere nasıl yer açılacağı üzerinde düşünmeye değer, bunun gelişmekte olan ve tartışmalı bir alan olduğunu kabul etmek gerekir.

Karbona Adil Geçiş Hakkında NESC Notu

Bütçe alışma Grubu²

1.1 Bu Notun Amacı

Çalışma Grubunun bir Üyesi olarak NESC, Eylül 2023'te Tarım ve Arazi Kullanımında Adil Geçiş raporundan görüşler sunmuştur (NESC, 2023a).

O dönemde alışma Grubu arasında yapılan tartişmalar, tarım ve arazi kullanımına yönelik tavsiyelere ve bunların grup için nasıl bir değeri taşıyabileceğine odaklanmıştır. İkinci bir taslak not, Nisan 2024'te karbon bütçesi sürecine adil geçiş merceğinin getirilmesinin pratikte ne anlama gelebileceğine odaklanan yeni bir tartişma için hazırlanmıştır. Bu not, burada her iki sunumu da yansıtacak şekilde revize edilmiştir ve alışma Grubu'na yöneltelen soruların yanı sıra İklim Değeriikliğı Danışma Konseyi'nin müzakereleri için de bir tartişma istemi olarak tasarlanmıştır.

Bu Notun ilk iki bölümü (1.2- 1.4) bağlamı, İrlanda'nın adil geçiş konusundaki ilke temelli yaklaşımını ve NESC'nin tarım ve arazi kullanımında adil geçiş konusundaki çalışmalarını ortaya koymaktadır. Bu hususlar, karbon bütçesi süreci ve Bölüm 1.5 ve 1.6'daki diğeri tartişmalar için bir çerçeve oluşturmaya yardımcı olmak amacıyla dahil edilmiştir.

Sunum aşağıdaki şekilde yapılandırılmıştır:

- Bölüm 1.2: Adil geçiş kavramı hala gelişmekte ve bir dereceye kadar, nasıl tartişıldığı ve uygulandığı konusunda kapsamı genişlemektedir ve değildir. Bu bağlamda bazı kısa düşünceler özetlenmiştir.
- Bölüm 1.3, İrlanda'da adil geçişle ilgili olarak ilkelerin nasıl kullanıldığını özetlemektedir.
- Bölüm 1.4'te NESC'nin adil geçiş sürecine ilişkin raporundan çıkarılan temel sonuçlar özetlenmektedir tarım ve arazi kullanımı.
- Bölüm 1.5: Bu karbon bütçesi süreci için, adil bir geçişin ilkelere dayalı bir yaklaşımla ele alınabileceğini özetlemektedir.
- Bölüm 1.6'da daha fazla tartişmaya yol açacak kilit sorular yer almaktadır.

²Burapor NESC Sekreteryasından Dr. Jeanne Moore ve Niamh Garvey tarafından hazırlanmıştır ve Konseyin görüşlerini temsil etmemektedir.

1.2 Bağlam

Adil geçiş yaklaşımının kökleri sendikal harekete dayanmaktadır ve Uluslararası alışma rgt (ILO) tarafından geliştirilen ve uluslararası düzeyde onaylanan ilkeler Paris Anlaşmasının giriş bölümünde resmi olarak yer almaktadır (UNFCCC, 2015).

Adil bir geçişin politika ve yönetişim için pratikte ne anlama geldiği, NESC'nin bu alandaki çalışmalarının temel itici gücü olmuştur. NESC (2020) raporu *İrlanda'da Adil Geçişin Bir Parçası Olarak İstihdam Kırılğanlığının Ele* ve destekleyici araştırma ve makaleler, Future Jobs Ireland 2019 ve NESC için İklim Eylem Planı'nda düşük karbonlu ve daha dijital ve otomatik bir geleceğe geçişten kaynaklanan kırılğanlığı ele almak için atılabilecek adımları belirleme talebine bir yanıtı. Bununla birlikte, adil geçişin geniş ve genellikle ince bir şekilde tanımlanmış ve zayıf bir şekilde teorileştirilmiş bir kavram olduğu unutulmamalıdır. NESC'nin çalışması, düşük karbonlu geçişin bir parçası olarak adil geçiş yaklaşımının kritik rolünü vurgulamaya çalışmış ve bunu hem süreçte hem de sonuçlarda adil, eşitlikçi ve kapsayıcı olarak tanımlamıştır (NESC, 2020; Moore, 2020). Örneğin, OECD ve IEA tarafından hem sürecin hem de sonucun önemi uluslararası giderek daha fazla kabul görmektedir - rneğin, IEA'nın (2024) enerji geçişi için eşitlik ve adaleti odaklanan insan merkezli yaklaşımı. Adil geçiş, fosil yakıtlardan uzaklaşırken eşitlik ve adaleti göz önünde bulundurmak için faydalı bir sosyal ve ekonomik mercek haline gelmiştir.

İrlanda iklim politikası için her şeye uyan tek bir yaklaşımın olmadığı, ısmarlama bir yaklaşıma duyulan ihtiyaç, uluslararası uygulamalara ilişkin araştırmalardan anlaşılmıştır. ILO, IPCC' alışmaları ve Almanya, Avustralya ve İskoçya'daki uluslararası yaklaşımlar bu konuda yol gösterici olmuştur. Mercier (2020) tarafından NESC için gerçekleştirilen vaka çalışmaları, kömür bazlı istihdamdan uzak bölgesel geçişlerde uygulanmasını özetlemiş, aynı zamanda Adil Geçiş Komisyonu rneğiyle İskoçya'da ulusal ekonomi çapında bir odağın geliştirilmesine atıfta bulunmuştur.

NESC (2020) raporu, yüksek kaliteli bir iş ekonomisine ulaşılması, istihdamdaki kırılğanlığın proaktif bir şekilde ele alınması ve katılımcı ve yer temelli bir yaklaşıma yönelik eylemleri vurgulamıştır. Konseyin tavsiyeleri arasında şunlar yer almaktadır: en kırılğan durumdakilerin belirlenmesi ve korunması; desteklerin tasarlanması ve uygulanması; yer temelli müdahaleler ve yatırımlar yapılması; bir sosyal diyalog ve müzakere süreci oluşturulması; ortak bir vizyon ve misyon odaklı eylemler geliştirilmesi ihtiyaı.

Bu çalışmadan elde edilen kilit öğrenimler şunlardır:

- ortak sorun çözme ve işbirliğinin değeri;
- beceri talebi/mevcudiyeti hakkında erken bilginin nemi;

- Eğitim ve beceri geliştirmeyi teşvik etmek;
- daha büyük kaynaklardan yararlanmalarına yardımcı olmak için küçük işletmelere tohum finansmanı sağlamak;
- Geçiş stratejilerini erken/gönüllü olarak üstlenen işletmeleri ödüllendirmek;
- finansmanı amaçlanan etkilere hedeflemek için; ve
- Yerel düzeyde müdahale ve desteklerin tasarlanmasında herkese uyan tek bir yaklaşımdan kaçınmak.

O zamandan bu yana, adil geçiş anlayışı daha geniş eşitlik, adalet ve refah hususlarını içerecek şekilde genişlemiştir.³Avrupa Çevre Ajansı'nın sürdürülebilirlik geçişleri için adil geçiş konulu brifingi, adalet boyutlarına yapılan vurgunun arttığına işaret etmektedir (EEA, 2024). Adil geçiş tartışmalarında da atıfta bulunulan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ndeki (SKH'ler) 'kimseyi geride bırakmamak', insana yakışır iş, sosyal içerme, insan hakları (IHREC, 2023), kamu katılımı ve herkes için daha geniş toplumsal faydalar sağlamaya yönelik bir yaklaşım olarak giderek daha fazla odaklanılmasına neden olmuştur.

Fosil yakıtlardan uzaklaşmanın sağlık, refah, eşitlik ve kapsayıcılık konularında nasıl iyileştirmeler getirebileceğini düşünmek için bir genişleme söz konusudur. Bu, riskler kadar faydaları da vurgulamaktadır. Adil bir geçişte dağıtıcı, prosedürel, tanıma ve onarıcı adalet unsurlarını yansıtmaya ihtiyacı etrafında giderek artan bir birleşme söz konusudur (örneğin, bakınız Abram ve diğerleri, 2022; Denton ve diğerleri, 2022 kavramıdır. Bu aynı zamanda İrlanda'daki tartışmalarda (IHREC, 2023; O'Neill, 2022) ve Dekker tarafından İklim Değişikliği Danışma Konseyi tarafından yürütülen ve 'adil geçişin tasarım gereği kapsayıcı olduğunu; dağıtımsal adalet ve prosedürel adalet bir araya gelir' (Dekker, 2020: 7).

Bununla birlikte, kavramın farklı yorumları ve eleştirileri vardır ve zaman zaman tartışmalı bir kavramdır. Eşitlik, hakkaniyet, sosyal içerme ve adalet odaklanan diğer alanlarda olduğu gibi, adil geçiş de zaman zaman yeterince dönüştürücü veya katılımcı olmadığı ya da belirli bir bölge veya sektörde uygulanmasının veya değerinin çok maliyetli olduğu gerekçesiyle tartışılmaktadır (örn. NESC, 2023a; Stark ve diğerleri, 2023; Doorey ve Eisenberg, 2022).

Bu değişim göz önünde bulundurulduğunda, hükümetlerin ve AB'nin adil geçişe yönelik bu geniş ve bütüncül yaklaşımın neye benzeyebileceği konusunda hala kafa yorduklarını söylemek yanlış olmayacaktır.

³Yakın tarihli EPA ICCA Cilt 4 raporu, paradigmlar ve hedefler de dahil olmak üzere teknolojik, ekonomik ve sosyal faktörler arasında temel, sistem çapında bir yeniden yapılanma olarak tanımlanan ve karar alma sürecinde iklim, çevreye, eşitliğe ve refaha değer veren dönüşümsel değişim ihtiyacına işaret etmiştir (Moriarty ve diğerleri, 2023: 3).

uygulama. Bu, adil geçişin gelecekteki sosyal ve yeşil politika yönüne ilişkin tartışmaların bir parçası olarak yer aldığı bir Avrupa siyasi bağlamı içindedir (örneğin, Bakanlara yönelik son ortak mektup EEB, 2024). Bununla birlikte, pek çok cephede adil geçiş giderek daha fazla kullanan gelişmeler yaşanmaktadır, böylece adil geçiş iklim politikası ve yönetişimine daha sıkı bir şekilde yerleşecek gibi görünmektedir. Ayrıca, bir plan olmamasına rağmen, hükümetler ulusal adil geçiş yaklaşımları geliştirmektedir; İrlanda'nın adil geçiş çerçevesini geliştirmesi ve bu yıl içinde bir Adil Geçiş Komisyonu kurması beklenmektedir. Komisyonun, İklim Eylem Planı için politika geliştirmenin adil geçiş üzerindeki etkileri konusunda Hükümete kanıta dayalı, bağımsız tavsiyelerde bulunması ve politikanın adil geçiş nasıl ilerletebileceği konusunda Hükümete tavsiyelerde bulunması beklenmektedir (İrlanda Hükümeti, 2024b).

Enerji, sosyoekonomik, işgücü ve diğer boyutları içeren, tümü ulusal olarak tanımlanmış kalkınma önceliklerine dayanması ve sosyal korumayı içermesi gereken yolları kapsayan 'adil ve hakkaniyetli geçiş' konusunu ele alacak olan BM adil geçiş çalışma programı devam etmektedir.

geçişle ilişkili potansiyel etkilerin azaltılması' ve sürdürülebilir kalkınmanın önündeki işgücü, fırsatlar, zorluklar ve engellere odaklanılması yoksulluğun ortadan kaldırılması (UNFCCC, 2023: 2).

Dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da, adil geçişin, genellikle 'ülke içinde' değil de 'ülkeler arasında' uygulanan iklim adaleti kavramıyla kesişmesidir. Ancak bu ayrım giderek bulanıklaşmaktadır. Robins bunları iklim eyleminin dönüşümsel ikizleri olarak tanımlamaktadır: iklim adaleti ve adil geçiş (Robins, 2023). İklim eylemi derinleştikçe ve hızı arttıkça, iklim politikası ve uygulamasında hem ülke içinde hem de uluslararası düzeyde adil, hakkaniyetli, eşitlikçi yaklaşımlara odaklanılması, büyük ölçüde azaltım çabaları ve finansmanında adalete odaklanan dışa dönük iklim adaleti ile sürecinde ve sonuçlarında adalete odaklanan ulusal düzeyde adil geçişe odaklanmayı bir araya getirecektir. Kian Mintz-Woo'nun Çalışma Grubuna sunduğu karbon bütçesi sürecinin ahlaki değerlendirmeleri üzerine düşünceleri, iklim etiği ilkelerinin yanı sıra eşitlik ilkelerini de dikkate almıştır (Mintz-Woo, yakında çıkacak).

Adil geçişin aksine, iklim adaleti uygulamaları, tarihsel emisyonların ülkeye özgü analizi ve Paris Anlaşması kapsamındaki ortak fakat farklılaştırılmış yükümlülüklerin 'adil payının' belirlenmesi açısından daha nicel bir biçim almıştır (UNFCCC, 2015).

1.3 İrlanda'da Adil Geçiş İlkeleri

İrlanda bağlamında, iklim stratejisi ve politikası dikkate alındığında, 2021 İklim Eylemi ve Düşük Karbonlu Kalkınma (Değişiklik) Yasası, sorumluluğu

Hükümet, uygulanabilir olduğu ölçüde, iklim nötr bir ekonomiye adil bir geçişi göz önünde bulundurmakla yükümlüdür (İrlanda Hükümeti, 2021). İklim Eylem Planı, İrlanda'da adil bir geçiş için ilkelere dayalı bir yaklaşım geliştirmek üzere Kanun üzerine inşa edilmiştir. İrlanda'da enerji dönüşümünden etkilenen işçiler (örneğin Midlands) gibi en savunmasız kişilerin korunmasına yönelik ulusal ve hedefli (bölgesel) bir yaklaşım benimsenmiştir (İrlanda Hükümeti, 2024a).

2019'dan bu yana İklim Eylem Planı, ilkelere dayalı bir yaklaşım olan ulusal adil geçiş çerçevesini ortaya koymuştur. Çerçeve belirlenen dört adil geçiş ilkesi şunlardır:

- i. Adil geçiş gereksinimlerine yanıtımızı belirlemek ve planlamak için entegre, yapılandırılmış ve kanıta dayalı bir yaklaşım;
- ii. İnsanlar gelecekteki net sıfır ekonomiye katılabilmek ve bundan faydalanabilmek için doğru becerilerle donatılmıştır;
- iii. Maliyetler, etkinin adil olması ve mevcut eşitsizliklerin daha da kötüleşmemesi için paylaşılır; ve
- iv. Etkilenen vatandaşların ve toplulukların güçlendirilmesini ve geçiş sürecinin merkezinde yer almasını sağlamak için sosyal diyalog (İrlanda Hükümeti, 2019).

Bu çerçeve halen geliştirilme aşamasındadır ve ilkelerin uygulamaya yönelik çok fazla somut uygulaması bulunmamaktadır. Buna bir örnek, karbon vergisi politika tedbirlerinin dağılımsal etkileri dikkate almasıdır. Hükümet, 2030 yılına kadar tüm ek karbon vergisi gelirlerinin yaklaşık üçte birini, karbon vergisi artışlarının ilerici olmasını sağlamak için hedeflenen önlemlerde kullanmayı taahhüt etmiştir (İrlanda Hükümeti, 2023b). Önümüzdeki Adil Geçiş Komisyonu, bu anlayışı ve uygulamayı derinleştirmek için kurumsal bir odak noktası sağlayacaktır.

1.4 Tarım ve Arazi Kullanımında Adil Geçiş

İklim Eylem Planında kullanılan adil geçişe yönelik ilke temelli yaklaşımın ardından, NESC'nin tarım ve arazi kullanımında adil geçişe yönelik çalışması kapsayıcı bir süreç getirmiş ve geçişin maliyetleri, faydaları ve fırsatlarına odaklanarak bunların adil bir şekilde paylaşılmasını ve en savunmasız olanların korunmasını sağlamıştır (NESC, 2023a). Uygulamada adil geçişin sağlanmasına yönelik tavsiyeleri bilgilendirmek için adil geçiş ilkelerini uygulamaya çalışmıştır. Adil geçişe sektörel bir yaklaşım sunmuş ve bu yaklaşımın uluslararası alanda diğer sektörlerde, örneğin ulaştırma (EC, 2023), özel finans (LSE, 2024); bölgelerin yanı sıra diğer/çoklu geçişler, kırsal, dijital ve döngüsel sektörlerde de yaygınlaşmasını sağlamıştır.

Nihai rapor, Konsey'in daha fazla eylem için tavsiyelerini özetlemektedir. Proje süreci, bir paydaş grubunun oluşturulmasını ve 18 aylık bir projede çiftçilerle doğrudan etkileşim kurulmasını . Çalışmanın, enerji gibi diğer sektörlerdeki geçiş sürecinden farklı kılan özellikleri yansıtmaması gerektiği kabul edilmiştir. Hem bireysel çiftçilerin hem de küçük işletmelerin bulunduğu, belirli bir bölgeden ziyade coğrafi olarak dağınık, bölgesel farklılıkların olduğu bir sektördü. Ayrıca, arazi ve tarımsal uygulamaların kültürel ve sosyal önemi vardı tarım ve arazi kullanım sistemi çoklu geçişlerle ve belirsizlik bağlamında karmaşıktı. Mevcut hedeflere sosyal olarak kapsayıcı, ekonomik olarak uygulanabilir ve çevresel olarak sürdürülebilir bir şekilde nasıl ulaşılabileceğini araştırmıştır. Tarımın giderek artan bir şekilde çözümün bir parçası olabileceğine dair önemli bir işaret olarak kabul edildi. Bunu yaparken rapor, tartışılmakta olanın tarımdan çıkış değil, arazinin en iyi şekilde kullanılmasına geçiş olduğunu ortaya koymuştur.

Kullanılan yaklaşım, tarım ve arazi kullanımında emisyonları azaltmak için mevcut uygulamaları ve önlemleri dikkate almaktı - bunlar Teagasc MACC eğrisinde ve İklim Eylem Planında belirtilenleri içeriyordu (Teagasc, 2023; İrlanda Hükümeti, 2023a). Çiftçilerin engellere karşı tutumları ve daha geniş çaplı alım için kolaylaştırıcılar da dahil olmak üzere sosyal, ekonomik ve çevresel perspektiflerden azaltım önlemlerini incelemiştir. Önlemler üç tipe ayrılmıştır: düşük maliyetli veya maliyet açısından faydalı önlemler ('düşük asılı meyve önlemleri'); sosyal veya kültürel konular nedeniyle 'belirsiz' olanlar veya politika engelleri veya belirsizliği olanlar; ve potansiyel olarak yüksek maliyetler ve bazı çiftçiler için potansiyel olarak yüksek düzeyde gelir azalması ve geçim kaynağı kaybı olan 'yapılması zor önlemler'.

Adil geçiş ilkelerine dayanan azaltım tedbirlerinin daha geniş çapta benimsenmesini desteklemek için entegre bir müdahale çerçevesi geliştirilmiştir. Rapor, gerekli iklim azaltımını sağlamak için her üç kategoride de önlemlerin alınmasına yönelik çabalara ihtiyaç duyulacağı vurgulanmıştır. Tarım Çalışma Grubu ve NESC Konsey sürecinden gelen pek çok girdi, sektörden elde edilen kanıtlar ve literatür bu tavsiyeleri şekillendirmiştir, ancak adil geçiş ilkeleri bir çerçeve sağlamıştır.

Tablo 1'de (Bölüm 1.6'da) Konsey'in tavsiyelerinin örnekleri ve bunların en son 2024 yılında İklim Eylem Planı'nda İrlanda Hükümeti, 2024) ortaya konan adil geçiş ilkeleriyle nasıl uyumlu olduğu özetlenmektedir. Bunlar hem süreç hem de sonuç odaklı eylemleri yansıtmakta olup, uygulandıkları takdirde çiftçiler ve daha geniş paydaşlarla sosyal diyalogun artırılmasına yardımcı olacak, çevresel hedeflerle uyumlu olacak şekilde beceri geliştirmeyi yaygınlaştıracak, çaba paylaşımı için bir strateji geliştirmeye çalışacak, çiftçileri ve danışmanlık hizmetlerini beceri ve destekle donatacak ve daha fazla

Tarım ve arazi kullanımı için adil geçiş kaynaklarını, araştırmalarını ve süreçlerini hedeflemiştir.

Genel anlamda, sektörel analiz, dört adil geçiş ilkesinin her biriyle uyumlu ayrıntılı politika önerileri de dahil olmak üzere, uygulamada adil geçişin geliştirilmesine daha fazla açıklık getirmiştir. Enerji dönüşümüne ilişkin yeni bir NESC projesi, enerji sektörünün yönlerini ele almak için bu çalışmadan yararlanacaktır. Bu 'ilkelerden uygulamaya' yaklaşımı özel sektörde de uygulanmaktadır. ilerlemenin ölçülmesi (örn. SSE, 2023).

1.5 Adil Geçiş Yaklaşımları

Karbon bütçesi sürecine adil geçiş uygulamak için bir şablon bulunmamaktadır. O'Neill'in uluslararası incelemesi uygulamada bunun bir örneğine rastlamamıştır ancak daha geniş anlamda İskoçya'nın iklim politikasına rehberlik edecek adil geçiş ilkelerini kullandığını belirtmektedir

süreci (O'Neill, 2023). Ancak O'Neill, iklim adaletinde (daha karşılaştırılmalı, uluslararası odaklı); adil geçişte (tipik olarak bölgesel/sektörel ancak giderek ulusal) adalet yaklaşımlarını karakterize eden ilke temelli hususlar olduğunu belirtmektedir. Adalet ve dayanışma ilkeleri, adil geçiş finansmanının ve belirli bölgelere yönelik hedefli desteklerin geliştirilmesini şekillendiren Avrupa Yeşil Anlaşması'nın belirleyici ilkeleri olmuştur.

IPCC, OECD ve Avrupa Komisyonu'nun daha fazla uluslararası ve Avrupa odaklı çalışmalarıyla birlikte, adil geçiş yaklaşımının daha da gelişip derinleşmesi ve ortak bir yaklaşım ve ölçütler etrafında birleşmesi muhtemeldir. "Politikaların, sosyal ve ekonomik dayanıklılığa yeterince dikkat edilmeden hızlı ve düşük maliyetli azaltımla uyumlu şekilde çerçeveselenmesi, kendi potansiyel risklerini yaratır ve sosyal kırılganlığı ele almak yerine artırabilir" (Denton ve diğeri-IPCC, 2022: 1748). Zaman içinde bu, geniş bir ilkesel yaklaşımdan, iklim politikasının çerçeveselendirilmesinde dayanıklılık ve kırılganlık hususları da dahil olmak üzere, ölçütler ve sonuçlar açısından daha somut bir şekilde tanımlanan bir yaklaşıma doğru ilerleyebilir.

Adalet, hakkaniyet, eşitlik, hakkaniyet ve bunların ölçütler kullanılarak nasıl izlenebileceğı ve politikalarla nasıl daha uyumlu hale getirilebileceğı konusunda akademik ilgi olsa da, adil geçiş konusunda çok az ölçüt vardır ve henüz ulusal düzeyde uygulanabilecek bir ölçüt bulunmamaktadır.

Dikkat edilmesi gereken bazı ölçütler arasında, Avrupa Komisyonu'nun daha önceki NESC çalışmalarında ana hatlarıyla belirtilen politika önceliklerini gerçekleştirmeye yönelik ilerlemeyi izlemenin bir yolu olarak geliştirilen Geçiş Performansı Endeksi (TPI) yer almaktadır (Cahill ve Fitzgerald, 2023; EC, 2022). İrlanda'nın puanı, küresel sıralamada şu ülkelerin ardından üçüncü sırada yer almaktadır İsviçre ve Danimarka bir bütün olarak TPI endeksi için 'geçiş dönemi' olarak sınıflandırılmıştır.

sosyal geçiş konusunda lider'. Ancak, not edilmesi faydalı olsa da, bu kavram burada kullanıldığı şekliyle adil geçiş ölçütü veya odağı içermemektedir.

Social Progress Imperative tarafından geliştirilen karşılaştırmalı bir adil geçiş ölçütü olan Adil Geçiş Puanı da bulunmaktadır. İrlanda 2022 yılında 67,4 puan alarak diğer Avrupa ülkelerine kıyasla düşük bir puan almıştır. Tüketim temelli CO₂ emisyonlarının yanı sıra diğer çevresel ve sosyal ölçütleri de kullanan oldukça karmaşık ve gelişen bir metodolojiye sahiptir (SPI, 2023). World Benchmarking Alliance kurumsal adil geçiş yaklaşımını içermekte ve göstergeler geliştirmektedir (World Benchmarking Alliance, 2023). Bunların her ikisine de ihtiyatla ancak ölçümlerin geliştirildiğinin farkında olmak faydalıdır.

Tartışmada, Karbon Bütçesi Çalışma Grubu üyeleri karbon bütçesi dağılımı ve kişi başına düşen emisyonların adil geçiş için ne ölçüde kullanılabileceği sorusunu gündeme getirmiştir. Bunun yararlı olup olmayacağını veya CCAC'nin karbon bütçeleri konusundaki gelecekteki çalışmalarına değer katıp katmayacağını incelemek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulacaktır, ancak şu anda yararlanılabilecek herhangi bir tavsiye veya kanıt bulunmamaktadır.

Özetle, İrlanda'da adil geçişi değerlendirmek veya izlemek için şu anda standart bir gösterge bulunmamaktadır - İrlanda'da DECC liderliğinde göstergeler geliştirmek için çalışmalar devam etmektedir. OECD çalışmaları, iş dünyası ve hükümetler arasında adil geçiş konusunda ortak anlayış ve ölçütlere ihtiyaç olduğunu tespit etmiştir (OECD, 2023). Uluslararası alanda, İskoç Adil Geçiş Komisyonu da göstergeler/izleme konusunda çalışmalar yürütmektedir.

1.6 Daha Fazla Düşünmek İçin

Bu Not, bugüne kadar yaptığımız çalışmalardan, özellikle de tarım ve arazi kullanımına ilişkin çalışmalardaki bazı analizlerden yararlanılarak . Bu alanların, adil geçişin Çalışma Grubuna nasıl yansıtılabileceği ve İklim Değişikliği Danışma Konseyi'nin karbon bütçeleriyle ilgili tartışmalarına odaklanmaya yardımcı olabilecek alanlar olduğunu düşünüyoruz. Şu anda adil geçiş yaklaşımını göz önünde bulundurmak, bize göre, bu karbon bütçesi sürecinin ve çıktılarının adil geçiş ilkelerini nasıl dikkate aldığına dair dikkatli bir değerlendirmeye atıfta bulunarak en iyi şekilde hizmet edecektir.

Çalışma Grubunun görevinin genellikle adil geçişin doğrudan ilgili olmayabileceği ancak Konsey için uygun olacağı teknik görev olduğunun kabul edilmesi bağlamında, adil geçişin müzakereleri için dikkate alınması gereken bazı ilgili hususları öneriyoruz.

İlk olarak, karbon bütçesi etrafındaki bağlam, potansiyel etkiler ve faydalar - anlatı - hakkında perspektifler sunmaya ihtiyaç vardır ve adil geçiş hususlarını tartışmanın ve bunlarla ilgilenmenin önemli olduğunu düşünüyoruz.

İkinci olarak, bizim görüşümüze göre karbon bütçesi ve İklim Değişikliği Danışma Konseyi'nin çalışmaları, adil geçiş çerçevesi de dahil olmak üzere İrlanda'daki genel iklim yönetişimi sisteminin önemli bir parçasıdır. Bu nedenle, iklim yönetişimi ve politikasında adil geçiş ilkelerinin yaygınlaştırılması göz önüne alındığında, Konsey'in karbon bütçesi sürecinin ve çıktılarının genel geçiş yönetişimi içinde bunu desteklemekteki rolünün ne olacağını düşünmesine ihtiyaç vardır. Yönetişim çerçevesinin her bir parçası kilit bir rol ve işlev sağlar ve bu nedenle adil geçiş farklı şekillerde yansıtılacaktır. Örneğin, İklim Eylemi Ulusal Diyaloğu (NDCA) gibi bazılarının, sosyal diyaloga odaklanan bazı ilkelerin öne çıkacağı dışa/kamuya dönük bir rolü vardır; 'adil geçiş gerekliliklerine yanıtımızı belirlemek ve planlamak için entegre, yapılandırılmış ve kanıta dayalı yaklaşım' gibi diğer ilkeler, ilerlemenin izlenmesi, analiz edilmesi veya raporlanmasıyla ilgilenen kurumlarla daha ilgili olabilir ve bu da NDCA gibi kurumlarda halkla iletilenleri destekleyebilir (İrlanda Hükümeti, 2024b). İklim yönetişiminde adil geçişin hem taahhüdü hem de geliştirmekte olan bir yerleşimi vardır, ancak karbon bütçesi süreci için bunu yapmanın tek bir yolu yoktur.

Tablo 1'de ana hatlarıyla verilen bazı genel sorular, daha fazla tartışmayı bilgilendirmeye yardımcı olabilir. Temel soru, karbon bütçesi süreci ve çıktıları adil geçiş ilkelerini nasıl yansıtmalı ve adil geçiş uygulamasını nasıl geliştirmelidir?

Dikkate alınması gereken kıstaslardan biri, karbon bütçesi çalışması etrafındaki **çıktıların/sonuçların** - yazılı raporların - bütçenin adil bir geçiş açısından nasıl tartışıldığını çerçevelemesi, iletmesi ve bağlam sağlaması ve İrlanda'nın tepkisini belirlemek ve planlamak için entegre, yapılandırılmış ve kanıta dayalı bir yaklaşımı destekleyen veri ve analiz sağlamasıdır - adil ve eşitlikçi sonuçlar etrafında düşünmeyi destekleyen kanıt türleri de dahil olmak üzere.

Bir diğeri ise şeffaflık, erişilebilirlik ve tartışmaya kimlerin dahil olduğu açısından bunu nasıl yaptığını dair **süreç** üzerine düşündürmektir. Çalışma Grubu ve Konsey'in rolü ve faaliyetleri göz önünde bulundurulduğunda, adil geçiş ilkeleri bu süreçte - modelleme, senaryo analizi ve müzakereler - nasıl dikkate alınabilir? Burada adil geçiş ilkelerinin karbon bütçesi miktarının belirlenmesinde uygulanması önerilmemekte, daha ziyade modelleme, analiz ve daha geniş kapsamlı etki değerlendirmelerinde bilgi sağlayan müzakere sürecinde uygulanması önerilmektedir. Adil geçiş merceği, altta yatan varsayımların geniş bir şekilde tartışılmasını ve çerçeveselendirilmesini sağlayabilir.

riskleri azaltmanın yanı sıra en büyük fırsatları sağlamak için senaryo modellemesinden önce yapılan öncelikler ve bunların sonuçları.

Aşağıdaki tabloda yer alan üçüncü sütun, İklim Eylem Planlarında ana hatlarıyla belirtilen ilkelerden yola çıkarak dikkate alınması gereken belirli sorular önermektedir. Bu sorular üzerinde çalışmak, Konseyin bu süreçte adil bir geçiş yaklaşımı için temel ve çevresel olarak gördükleri konular üzerinde düşünmesine yardımcı olacak ve daha fazla düşünülmesi veya analiz edilmesi gereken alanlara işaret edecektir. Bu sorular yönlendirici olarak sunulmuştur ve kesin bir liste değildir.

Tablo 1: Sadece Geçişle İlgili Hususlar

Adil Geçiş İlkeleri	Karbon Bütçesi Süreci ile ilgili olabilecek Tarım ve Arazi Kullanımında Adil Geçiş üzerine seçilmiş NESC tavsiyeleri	Karbon Bütçesi Sürecinde Dikkat Edilmesi Gerekenler
1. Etkilenen vatandaşların ve toplulukların güçlendirilmesini ve geçiş sürecinin merkezinde yer almasını sağlamak için sosyal diyalog	- Açık, tutarlı ve uyumlu iletişime dayalı geniş paydaş katılımı önerir. - İlham verici anlatıların kullanılmasını, geçişin faydalarının yanı sıra maliyetlerinin de iletilmesini önerir.	- Karbon bütçesi süreci ve nihai raporlama, diğer kurumları etkili iletişim ve sosyal diyalog ve katılımı destekleme konusunda desteklemek için uygun şeffaf, açık, erişilebilir veri ve analizlerle sonuçlanacak mı? Maliyetlerin yanı sıra faydalar da iletilecek mi? - CCAC tarafından hazırlanan nihai raporlama, adil geçişe ilişkin çerçeveyi içeren bir anlatıyı ne ölçüde aktaracaktır: potansiyel maliyetleri ve etkileri, fırsatları ve faydaları açık, erişilebilir ve yapıcı bir şekilde tanımlamak?
2. Adil geçiş gereksinimlerine yanıtımızı belirlemek ve planlamak için entegre, yapılandırılmış ve kanıta dayalı bir yaklaşım	- Kapsamlı, çok düzeyli gözetim (hedefler, planlar, zaman çerçeveleri, izleme ve raporlama) önerir. - Proaktif, ileriye dönük ve duyarlı yönetim önerir (etkilerin belirlenmesi, kırılganlık, sosyal, ekonomik, çevresel modelleme; yerel ölçekte veriler).	- Kanıta dayalı geçişi destekleyecek, özellikle etki eşitliği, çaba paylaşımı, insanların fırsatlardan yararlanmasını sağlama gibi adil geçiş hususlarıyla ilgili kanıtların neler olduğunu belirtebilir miyiz? - Hangi kanıtlar biliniyor veya planlanıyor? - Boşluklar veya sınırlamalar nelerdir? - Olabilir mi ve eğer öyleyse, boşluklar nasıl ele alınacak?

3. İnsanların Geçiş Fırsatlarından Yararlanmasını Sağlamak⁽⁴⁾ İnsanların gelecekteki net sıfır ekonomiye katılabilmeleri ve bundan faydalanabilmeleri için doğru becerilerle donatılması	Tavsiye ederim: • Geçişin fırsatları ve etkileri üzerine daha fazla araştırma. • Çeşitlendirme seçenekleri etrafındaki belirsizliği azaltmak için daha fazla çalışma. • Doğanın muhasebeleştirilmesine yönelik çalışmalar hızlandırılmalıdır.	• Geçişin fırsat ve maliyetlerine ilişkin araştırma, modelleme ve veri var mı? • Çalışma, hassas gruplar için hem fırsatlar hem de korumalar için analizleri dikkate alacak mı? • Çalışma, negatif dışsallıkları, 'doğanın görünmezliğini' (ekosistem hizmetleri) maliyet ve faydalara nasıl yansıtmaya çalışacak ve tartışacak?
4. Maliyetler, etkinin adil olması ve mevcut eşitsizliklerin daha da kötüleşmemesi için paylaşılır	Tavsiye ederim: • Çaba paylaşımını desteklemek için araştırma, veri, kanıt ve dağıtım etkilere izlenmesi. • İstenmeyen sonuçlardan kaçınmak için politika ve tedbirlerin daha sağlam bir şekilde taranması.	• Çalışma Grubunun modelleri ve kanıtları, maliyetlerin azaltılması konusunda bilgi vermek için demografik özellikler, coğrafi konum, sektörler/alt sektörler ve daha geniş çevre (su, hava, biyoçeşitlilik) dahil olmak üzere tüm dağılımsal etkileri dikkate alıyor mu? • Analiz, sektörler arası, sektör içi ve bölgeler arası çaba paylaşımının şeffaf bir şekilde değerlendirilmesini içeriyor mu?

1.7 Sonuç

Bu Not, karbon bütçesi süreci ve çıktıları ile ilgili olarak adil bir geçiş düşüncesine nasıl yaklaşılabileceğine dair düşünceleri özetlemektedir. Not, İrlanda'da adil geçişle ilgili politika değerlendirmelerini bilgilendirmeyi amaçlayan son NESC çalışmalarından yararlanmaktadır. Bu kavram hala akışkan ve gelişmekte olan bir kavramdır, ancak hem iklim politikası ve uygulamasında zaman içinde derinleştiğini hem de düşük karbonlu geçişle ilgili ancak daha geniş kapsamlı diğer toplumsal sorunlara uygulanmak üzere genişlediğini gözlemliyoruz.

Politikada uygulamada adil geçişin gerçekleştirilmesine ilişkin bilgi ve yönetim halen gelişmekte olup, bu konuda benimsenmiş tek bir yaklaşım bulunmamakla birlikte, karbon bütçesi belirleme sürecinde adil geçiş ilkeleri üzerine odaklanmış bir önemli olduğunu düşünüyoruz. Nihai bütçenin potansiyel etkilerine ilişkin analizin bir parçası olarak ve sadece anlatının geçişine ilişkin düşüncenin ifade edilmesinin önemli olduğunu düşünüyoruz. Bu sürecin ve kilit noktalarda nasıl değerlendirildiğinin açık ve şeffaf bir şekilde açıklanması

⁴Tarım ve Arazi Kullanımında Adil Geçiş'te, insanların geçiş fırsatlarından yararlanmasını sağlama ilkesini, becerilerin geliştirilmesine odaklanmaktan daha geniş bir çerçevede ele aldık.

adalet ve hakkaniyet konularının Konsey'in süreç ve tavsiyelerine yansıtılmasını sağlamanın ayrılmaz bir parçasıdır. Zaman içinde, adil geçişle ilgili daha fazla ölçüt geliştirilerek bu kavramın karbon bütçesi sürecine daha fazla yerleştirilmesine yardımcı olunabilir. Ayrıca, adil geçişin ne olduğu ve nasıl değerlendirilebileceği konusunda farklı bakış açılara ve görüşlere nasıl yer açılacağı üzerinde düşünmeye değer, bunun gelişmekte olan ve tartışmalı bir alan olduğunu kabul etmek gerekir.

Referanslar

Abram, S., Atkinsb, E., Dietzelb, A., Jenkinsc, K., Kiambad, L., Kirshnere, J., Kreienkampf, J., Parkhille, K., Pegramfand, T., Santos Ayllón, L.M. (2022) Just Transition: Karbonsuzlaştırmaya bütün sistemler yaklaşımı

<https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/14693062.2022.2108365?needAccess=true>

Cahill, N. ve Fitzgerald, C. (2023) İrlanda Gelişiyor mu? Uluslararası Değerlendirmelerden Yanıtlar. Ulusal Ekonomik ve Sosyal Konsey, Sekretarya Belgesi No. 32.

http://files.nesc.ie/nesc_secretariat_papers/sec_32_Thriving.pdf

Denton, F., K. Halsnæs, K. Akimoto, S. Burch, C. Diaz Morejon, F. Farias, J. Jupesta, A. Shareef, P. Schweizer-Ries, F. Teng, E. Zusman, 2022: Sürdürülebilir kalkınma bağlamında geçişin hızlandırılması. IPCC, 2022: İklim Değişikliği 2022: İklim Değişikliğinin Azaltılması içinde. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli Altıncı Değerlendirme Raporuna Çalışma Grubu III'ün Katkısı [P.R. Shukla, J. Skea, R. Slade, A. Al Khourdajie, R. van Diemen, D. McCollum, M. Pathak, S. Some, P. Vyas, R. Fradera, M. Belkacemi, A. Hasija, G. Lisboa, S. Luz, J. Malley, (eds.)].

Cambridge University Press, Cambridge, UK ve New York, NY, USA. doi:

10.1017/9781009157926.019

https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/downloads/report/IPCC_AR6_WGIII_Chapter17.pdf

Dekker, S. (2020) Designing and Implementing Policy for a Just Transition, İklim Değişikliği Danışma Konseyi için Çalışma Raporu.

<https://www.climatecouncil.ie/councilpublications/councilworkingpapersseries/Working%20Paper%20No.%207.pdf>

Doorey, D. ve Eisenberg, A. (2022) The Contested Boundaries of Just Transitions, Labour Law and Ecology (2022) (C. Chacartegui, ed)

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4181820

AK (2023) Avrupa Kentsel Hareketliliğinde İşler ve Beceriler için Adil Geçiş. Avrupa Komisyonu, AB Kentsel Hareketlilik Gözlemevi https://urban-mobility-observatory.transport.ec.europa.eu/resources/case-studies/just-transition-jobs-and-skills-european-urban-mobility_en

EC (2022) Geçiş Performansı Endeksi (TPI) Avrupa Komisyonu https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/support-policy-making/support-national-research-and-innovation-policy-making/transitions-performance-index-tpi_en

AÇA (2024) Delivering Justice in Sustainability [Transitiontransitions/](https://www.eea.europa.eu/publications/delivering-justice-in-sustainability-Transitiontransitions/), Avrupa Çevre Ajansı.
[https://www.eea.europa.eu/publications/delivering-justice-in-sustainability-](https://www.eea.europa.eu/publications/delivering-justice-in-sustainability-Transitiontransitions/)

EEB (2024) Bakanlara adil bir geiş için AB politika çerçevesi çağrısında bulunan ortak mektup [framework-for-a-just-transition/](https://www.eea.europa.eu/publications/delivering-justice-in-sustainability-Transitiontransitions/)

İrlanda Hükümeti (2024a) İklim Eylem Planı 2024, Çevre, İklim Eylemi ve İletişim Bakanlığı. <https://www.gov.ie/en/publication/79659-climate-action-plan-2024/>

İrlanda Hükümeti (2024b) Adil Geçiş Görev Gücü Raporu, Çevre, İklim Eylemi ve İletişim Bakanlığı. <https://assets.gov.ie/292132/23f44763-b508-475b-9c25-68889e5d8ec0.pdf>

İrlanda Hükümeti (2023a) İklim Eylem Planı 2023, Çevre, İklim Eylemi ve İletişim Bakanlığı <https://www.gov.ie/en/publication/7bd8c-climate-action-plan-2023/>

İrlanda Hükümeti (2023b) Bütçe 2024 Karbon Vergisi Fonlarının Kullanımı Maliye Bakanlığı <https://assets.gov.ie/273321/07262fac-d631-4b1c-a3eb-1e103bfec2ce.pdf>

İrlanda Hükümeti (2021) İklim Eylemi ve Düşük Karbonlu Kalkınma Yasası 2021, Dublin: Kırtasiye Ofisi. <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2021/act/32/enacted/en/print.html>

İrlanda Hükümeti (2019) İklim Eylem Planı, Çevre, İklim Eylemi ve İletişim Bakanlığı. <https://www.gov.ie/en/publication/ccb2e0-the-climate-action-plan-2019/>

IEA (2024) İnsan Merkezli Temiz Enerji Geçişleri Küresel Zirvesi <https://iea.blob.core.windows.net/assets/0cc6c797-a9af-463b-a8b3-cc12205dd529/GlobalSummitonPeople-CentredCleanEnergyTransitions-FramingNote.pdf>

IHREC (2023) Adil Geçiş Üzerine Politika Beyanı İrlanda İnsan Hakları ve Eşitlik Komisyonu Mart 2023 <https://www.ihrec.ie/app/uploads/2023/04/Policy-Statement-on-a-Just-Transition-Final.pdf>

ILO ve LSE (2022) Bankacılık ve Yatırım Faaliyetleri için Adil Geçiş Finansmanı Aracı
https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/publication/wcms_860182.pdf

LSE (2024) Adil geçiş nedir ve [iklim eylemi what-does-it-mean-for-climate-action/](https://www.lse.ac.uk/granthaminstitute/explainers/what-is-the-just-transition-and-) için ne anlama gelir? <https://www.lse.ac.uk/granthaminstitute/explainers/what-is-the-just-transition-and->

Mercier, S. (2020) Adil Geçiş Üzerine Dört Vaka Çalışması: İrlanda için Dersler. NESC Araştırma Raporu No. 15.
http://files.nesc.ie/nesc_research_series/Research_Series_Paper_15_TTCasestudies.pdf

Mintz-Woo, K. (yakında çıkacak) İrlanda Karbon Bütçeleri: Bazı Ahlaki Değerlendirmeler. Karbon Bütçesi Çalışma Grubu, İklim Değişikliği Danışma Konseyi'ne sunulmuştur.

Moore, J. (2020), Approaches to Transition, NESC Secretariat Paper No. 20, Dublin: Ulusal Ekonomik ve Sosyal Konsey.

Moriarty, R., Daly, H., O'Mahoney, T., Stefanic, A. Torney, D ve Caulfield, B. (2024) İrlanda İklim Değişikliği Değerlendirme Raporu Cilt 4: Geçişin Faydalarını Gerçekleştirmek. EPA
<https://www.epa.ie/our-services/monitoring--assessment/climate-change/irelands-climate-change-assessment-icca/>

NESC (2023a) Tarım ve Arazi Kullanımında Adil Geçiş. Rapor No. 162, Ulusal Ekonomik ve Sosyal Konsey.

NESC (2023b) Eşitsizlik ve Refah Çerçevesi, Konsey Raporu No. 163
https://www.nesc.ie/app/uploads/2023/07/163_inequality_well-being_frameworks.pdf

NESC (2020) İrlanda'da Adil Geçişin Bir [Parçası](https://www.nesc.ie/publications/addressing-employment-vulnerability-as-part-of-a-just-transition-in-ireland-2/)
[tps://www.nesc.ie/publications/addressing-employment-vulnerability-as-part-of-a-just-transition-in-ireland-2/](https://www.nesc.ie/publications/addressing-employment-vulnerability-as-part-of-a-just-transition-in-ireland-2/) Olarak İstihdam Kırılganlığının Ele Alınması, Konsey Raporu No. 149 [ht](https://www.nesc.ie/publications/addressing-employment-vulnerability-as-part-of-a-just-transition-in-ireland-2/)

OECD (2023) Adil Geiş Konusunda Kamu ve Özel Sektör Çabalarının Açılımı. Paris: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü. <https://www.oecd.org/publications/unpacking-public-and-private-efforts-on-just-transition-cbd31b13-en.htm>

O'Neill, S. (2022) İrlanda'da Çevresel Adalet: Çevresel adaletin temel boyutları savunmasız ve marjinalleştirilmiş toplulukların yaşadığı iklim adaletsizliği, DCU

ve Toplum, Hukuk ve Arabuluculuk <https://communitylawandmediation.ie/wp-content/uploads/2022/03/Environmental-Justice-in-Ireland-230322-1.pdf>

O'Neill, S. (2023) Seçilmiş Ülkelerde Karbon Bütçelemesi, İklim Değişikliği Danışma Konseyi Çalışma Belgesi

<https://www.climatecouncil.ie/councilpublications/councilworkingpapersseries/FINAL%20WP%2025%20Carbon%20Budgeting%20in%20Selected%20Countries.pdf>

Robins, N. (2023) COP28: Adil geçişin karşı konulmaz yükselişi, LSE Commentary <https://www.lse.ac.uk/granthaminstitute/news/cop28-the-irresistible-rise-of-the-just-transition/>

SPI (2023) 2023 Just Transition d%20Just%20Transition%20Score methodology-summary_MH-JH%20(1)_0.pdf Score, Social Progress Imperative <https://www.socialprogress.org/static/c0598f72fadd65f834f134ecf909ab2c/Extended>

SSE (2023) Adil Geçiş: İlerlemenin Ölçülmesi Raporu <https://www.sse.com/media/zzxoym2/just-transition-measuring-progress-report-2023.pdf> SEE

Stark, A., Gale, F. ve Murphy-Gregory, H. (2023) Just Transition Meanings: Sistematik Bir İnceleme <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/08941920.2023.2207166?needAccess=true>

Teagasc (2023) Marjinal Azaltım Maliyet Eğrisi (MACC) <https://www.teagasc.ie/publications/2023/macc-2023.php>

UNFCCC (2023) 1/CMA.4 kararının ilgili paragraflarında atıfta adil geçiş yollarına ilişkin çalışma programı Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2023_L14E.pdf

UNFCC (2015) Paris Anlaşmasının Kabulü, İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 21. Taraflar Konferansı, Paris: Birleşmiş Milletler https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf

World Benchmarking Alliance (2023) Taahhütlerden Uygulamaya Geçiş: A Guide for Corporate Just Transition Action <https://assets.worldbenchmarkingalliance.org/app/uploads/2023/11/Moving-from-taahhütlerden-uygulamaya-kurumsal-adil-gecis-eylemi-icin-bir-rehber.pdf>